

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

13 mai 2015*

„Trimitere preliminară — Drept de autor — Directiva 2001/29/CE — Articolul 4 alineatul (1) — Dreptul de distribuire — Noțiunea «distribuire către public» — Ofertă de vânzare și publicitate făcută de un comerciant dintr-un stat membru pe site-ul său internet, prin poștă și în presă într-un alt stat membru — Reproduse ale unor piese de mobilier protejate prin dreptul de autor, oferite spre vânzare fără consimțământul titularului dreptului exclusiv de distribuire — Ofertă sau publicitate care nu conduce la achiziționarea originalului sau a copiilor unei opere protejate”

În cauza C-516/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Germania), prin decizia din 11 aprilie 2013, primită de Curte la 27 septembrie 2013, în procedura

Dimensione Direct Sales Srl,

Michele Labianca

împotriva

Knoll International SpA,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe (raportor), domnii J. Malenovský, M. Safjan și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 septembrie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Dimensione Direct Sales Srl, de H.-C. Salger, Rechtsanwalt;
- pentru domnul Labianca, de S. Dittl, Rechtsanwalt;
- pentru Knoll International SpA, de M. Goldmann, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul spaniol, de L. Banciella Rodríguez-Miñón, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

— pentru Comisia Europeană, de F. W. Bulst și de J. Samnadda, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 decembrie 2014,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Dimensione Direct Sales Srl (denumită în continuare „Dimensione”), societate de drept italian, și domnul Labianca, pe de o parte, și Knoll International SpA (denumită în continuare „Knoll”), societate de drept italian, pe de altă parte, cu privire la o presupusă încălcare a dreptului exclusiv de distribuire al Knoll, prin ofertele de vânzare, făcute de Dimensione, în privința unor reproduceri de piese de mobilier protejate prin drept de autor în Germania, prin intermediul unei campanii de publicitate direcționate în mod specific către acest stat membru.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la Geneva, la 20 decembrie 1996, Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „TDA”), care a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO L 89, p. 6).
- 4 Articolul 6 din TDA, intitulat „Dreptul de distribuire”, prevede la alineatul (1):

„Autorii operelor literare și artistice se bucură de dreptul exclusiv de a autoriza punerea la dispoziția publicului a originalului și a copiilor operelor lor prin vânzare sau alt tip de transfer de proprietate.”

Dreptul Uniunii

- 5 Considerentele (9)-(11) și (28) ale Directivei 2001/29 au următorul cuprins:
 - „(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. [...]
 - (10) Autorii sau artiștii interpreți sau executanți trebuie să primească o remunerație adecvată pentru utilizarea operelor lor, pentru a-și putea continua munca creativă și artistică [...]
 - (11) Un sistem eficient și riguros de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe este unul dintre principalele instrumente care garantează creativității și producției culturale europene obținerea resurselor necesare și păstrarea autonomiei și demnității creatorilor și artiștilor interpreți sau executanți.

[...]

(28) Protecția dreptului de autor include dreptul exclusiv de a controla distribuția unei opere încorporate într-un bun corporal. Prima vânzare a originalului unei opere sau a unor copii ale acesteia în cadrul [Uniunii Europene] de către titularul dreptului de autor sau cu consimțământul acestuia epuizează dreptul de a controla revânzarea acestuia în cadrul [Uniunii]. [...]"

6 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Dreptul de distribuire”, prevede:

„(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.

(2) Dreptul de distribuire a originalului sau a copiilor operei nu se epuizează în cadrul Comunității, exceptând cazul în care prima vânzare sau primul altfel de transfer al proprietății asupra obiectului în cauză în cadrul Comunității se face de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia.”

Dreptul german

7 Conform articolului 15 alineatul (1) punctul 2 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz) din 9 septembrie 1965 (BGBl. 1965 I, p. 1273), autorul are dreptul exclusiv de a-și utiliza opera sub formă materială. Acest drept implică în special dreptul de distribuire.

8 Articolul 17 alineatul (1) din legea menționată, cu modificările ulterioare, prevede:

„Dreptul de distribuire este dreptul de a pune la dispoziția publicului sau de a comercializa originalul sau copiile operei.

[...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

9 Knoll aparține grupului Knoll, a cărui societate–mamă, Knoll Inc., își are sediul în Pennsylvania (Statele Unite). Acest grup produce și comercializează la nivel mondial mobilier de valoare. Knoll distribuie, între altele, fotoliul „Wassily” și masa „Laccio”, create de Marcel Breuer, precum și fotoliul, taburetul, șezlongul și masa „Barcelona”, scaunele „Brno” și „Praga” și fotoliul „Freischwinger”, create de Ludwig Mies van der Rohe (denumite în continuare, împreună, „creațiile protejate”). Knoll este autorizată să se prevaleze de drepturile de autor exclusive, deținute de societatea sa mamă, pentru exploatarea acestor creații protejate în Germania.

10 Dimensione este o societate cu răspundere limitată al cărei administrator este domnul Labianca. Aceasta distribuie în Europa mobilier design prin vânzare directă și oferă mobilier spre vânzare pe site-ul său internet.

11 În cursul anilor 2005 și 2006, Dimensione a făcut publicitate pentru vânzarea unor piese de mobilier asemănătoare creațiilor protejate, pe site-ul său internet, disponibil în limba germană, în diferite ziare și reviste germane, precum și într-un pliant ce indica următoarele:

„Achiziționați mobila din Italia, însă plătiți abia la ridicare sau la livrarea prin intermediul unei firme de expediere autorizate să colecteze plățile (serviciu furnizat la cerere)”.

- 12 Considerând că piesele de mobilier oferite spre vânzare de Dimensione erau imitații sau contrafaceri ale creațiilor protejate, Knoll a chemat-o în judecată pe aceasta și pe domnul Labianca în fața Landgericht Hamburg (Tribunalul Regional din Hamburg), cu scopul de a li se interzice oferirea spre vânzare a acestor piese de mobilier în Germania. În susținerea acțiunii formulate, Knoll a arătat că piesele de mobilier respective erau protejate prin dreptul de autor, ca opere de artă aplicată. Potrivit acesteia, făcând publicitate pentru copiile creațiilor protejate în Germania, Dimensione a adus atingere dreptului pe care ea și societatea sa mamă îl dețin potrivit articolului 17 alineatul (1) din Legea din 9 septembrie 1965 privind dreptul de autor și drepturilor conexe, cu modificările ulterioare.
- 13 Landgericht Hamburg a admis cererea formulată de Knoll. Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Tribunalul Regional Superior din Hamburg), hotărând asupra apelului înaintat de Dimensione și de domnul Labianca, a confirmat hotărârea pronunțată în primă instanță. În consecință, aceștia din urmă au formulat recurs în fața Bundesgerichtshof.
- 14 Această din urmă instanță arată că admiterea recursului depinde de interpretarea articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29, și în special de aspectul dacă dreptul de distribuire prevăzut la această dispoziție implică dreptul de a oferi spre vânzare publicului originalul sau copia unei opere protejate. În ipoteza în care trebuie să se răspundă afirmativ la această întrebare, s-ar pune alte două întrebări, și anume, pe de o parte, dacă dreptul de a oferi spre vânzare publicului originalul unei opere sau copii ale acesteia implică de asemenea dreptul de a face publicitate acestor obiecte și, pe de altă parte, dacă se aduce atingere dreptului de distribuire atunci când oferta de vânzare a unui astfel de original sau a unor astfel de copii nu conduce la achiziționarea lor. Instanța de trimitere consideră că trebuie să se răspundă afirmativ la aceste întrebări.
- 15 În aceste condiții, Bundesgerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Dreptul de distribuire prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 cuprinde dreptul de a oferi publicului spre achiziție originalul operei sau copii ale acestuia?
- În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:
- 2) Dreptul de a oferi publicului spre achiziție originalul operei sau copii ale acestuia cuprinde nu numai ofertele contractuale, ci și operațiunile publicitare?
- 3) Se aduce atingere dreptului de distribuire chiar și în cazul în care, în temeiul ofertei, nu se realizează achiziția originalului operei sau a copiilor acestuia?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 16 Cu titlu introductiv, trebuie observat că Dimensione și domnul Labianca susțin, în esență, că prima întrebare este ipotetică, deoarece, prin utilizarea termenului „ofertă”, aceasta se referă la oferta contractuală care, prin definiție, are un caracter obligatoriu pentru vânzător, în timp ce faptele în discuție în litigiul principal nu privesc decât operațiuni publicitare care, în temeiul dreptului german, nu sunt obligatorii pentru vânzător, ci constituie doar o invitație adresată potențialilor cumpărători să prezinte vânzătorului o ofertă de cumpărare.
- 17 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii, adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa, beneficiază de o prezumție de relevanță (a se vedea în

special Hotărârea X, C-651/11, EU:C:2013:346, punctul 20 și jurisprudența citată). Respingerea de către Curte a unei cereri formulate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (Hotărârea Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, punctul 32 și jurisprudența citată).

- 18 Or, acesta nu este cazul în speță. Astfel, cauza principală se referă la practica comercială a societății Dimensione care constă atât în oferte de vânzare, cât și în operațiuni publicitare prin care nu se realizează achiziția creațiilor protejate.
- 19 În consecință, prima întrebare trebuie considerată admisibilă.

Cu privire la fond

- 20 Prin intermediul întrebărilor preliminare formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că permite titularului dreptului exclusiv de distribuire a unei opere protejate să se opună unei oferte de vânzare sau publicității referitoare la originalul sau la o copie a acestei opere, chiar dacă nu s-ar stabili că această ofertă sau publicitate a condus la achiziționarea unui obiect protejat de către un cumpărător din Uniune.
- 21 În conformitate cu această dispoziție, autorului îi este conferit un drept exclusiv de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.
- 22 Trebuie amintit că noțiunea „distribuire”, în sensul dispoziției menționate, constituie o noțiune autonomă de drept al Uniunii, a cărei interpretare nu poate depinde de legea aplicabilă operațiunilor în cadrul cărora are loc o distribuire (a se vedea în acest sens Hotărârea Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punctul 25).
- 23 După cum rezultă de asemenea din jurisprudența Curții, dat fiind că Directiva 2001/29 urmărește să pună în aplicare în cadrul Uniunii obligațiile care îi incumbă, în special în temeiul TDA, și că textele de drept al Uniunii trebuie, potrivit unei jurisprudențe constante, să fie interpretate, în măsura posibilului, în lumina dreptului internațional, în special atunci când aceste texte vizează chiar punerea în aplicare a unui acord internațional încheiat de Uniune, noțiunea „distribuire”, conținută la articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată, trebuie interpretată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din TDA (Hotărârea Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punctul 23).
- 24 Noțiunea „distribuire către public [...] prin vânzare”, prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată, are deci aceeași semnificație ca expresia „punerea la dispoziția publicului [...] prin vânzare”, prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din TDA (a se vedea în acest sens Hotărârea Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punctul 24).
- 25 Având în vedere acest context, Curtea a constatat în mod expres că distribuirea către public se caracterizează printr-o serie de operațiuni care se întind, cel puțin, de la încheierea unui contract de vânzare până la executarea acestuia prin livrarea către un membru al publicului. Prin urmare, un comerciant răspunde pentru orice operațiune, realizată de el însuși sau în numele său, care dă naștere unei „distribuirii către public” într-un stat membru în care bunurile distribuite sunt protejate prin dreptul de autor (Hotărârea Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punctele 26 și 27, precum și Hotărârea Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punctul 28).

- 26 Rezultă din această jurisprudență și în special din termenii „cel puțin”, întrebuiți de Curte, că nu este exclus ca operațiuni sau acte care precedă încheierea contractului de vânzare să poată ține, de asemenea, de noțiunea de distribuire și să fie rezervate, cu titlu exclusiv, titularilor dreptului de autor.
- 27 Din moment ce Curtea a constatat deja că trebuie să se considere că o astfel de distribuire către public există în cazul încheierii unui contract de vânzare și de expediere (Hotărârea Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punctul 29), aceeași este situația și în cazul unei oferte de contract de vânzare care îl obligă pe autorul său. Astfel, o asemenea ofertă constituie, prin chiar natura sa, un act prealabil realizării unei vânzări.
- 28 În ceea ce privește o invitație de a prezenta o ofertă sau publicitatea fără caracter obligatoriu cu privire la un obiect protejat, acestea de asemenea se încadrează în șirul operațiilor întreprinse cu scopul de a realiza vânzarea acestui obiect. Astfel, Curtea a statuat, la punctul 30 din Hotărârea Donner (C-5/11, EU:C:2012:370) că un comerciant care își îndreaptă activitatea publicitară spre membri ai publicului cu reședința într-un stat membru determinat și creează sau pune la dispoziția lor un sistem de livrare și un mod de plată specific, punând astfel membrii publicului în situația de a obține livrarea de copii ale unor opere protejate în acest stat membru, realizează, în statul membru în care are loc livrarea, o „distribuție către public” în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29.
- 29 Curtea a statuat, de asemenea, cu privire la mărfurile provenite dintr-o țară terță și care constituie copii ale unui produs protejat în Uniune printr-un drept de autor, că mărfurile respective pot aduce atingere acestui drept atunci când se dovedește că sunt destinate punerii în vânzare în Uniune, o astfel de dovadă fiind furnizată în special atunci când se demonstrează că mărfurile menționate au făcut obiectul unei vânzări către un client din Uniune, al unei oferte de vânzare sau al unei publicități adresate consumatorilor din Uniune (a se vedea în acest sens Hotărârea Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punctul 32).
- 30 Aceeași interpretare se aplică, prin analogie, în cazul unui act comercial, cum ar fi o ofertă de vânzare sau publicitatea adresată de comerciantul dintr-un stat membru, prin intermediul site-ului său internet, consumatorilor situați pe teritoriul unui alt stat membru, în care obiectele în cauză sunt protejate prin dreptul de autor.
- 31 Astfel, se poate aduce atingere dreptului exclusiv de distribuție, prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29, în cazul în care un comerciant, netitular al dreptului de autor, pune în vânzare opere protejate sau copii ale acestora și face publicitate, prin intermediul site-ului său internet, prin poștă sau în presă, pentru consumatorii situați pe teritoriul statului membru în care aceste opere sunt protejate, cu scopul de a-i încuraja pe aceștia să facă achiziția.
- 32 Rezultă din această concluzie că este irelevant pentru a fi constatată o încălcare a dreptului de distribuție faptul că această publicitate nu este urmată de transferul proprietății asupra operei protejate sau a copiei sale către cumpărător.
- 33 Astfel, deși Curtea a statuat, desigur, în Hotărârea Peek & Cloppenburg (C-456/06, EU:C:2008:232, punctele 33, 36 și 41), care se referea la posibilitatea utilizării reproducerilor unei opere protejate, că noțiunea de distribuție către public a originalului operei sau a unei copii a acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29, implică un transfer al proprietății acestui obiect, nu este mai puțin adevărat că o încălcare a dreptului de distribuție poate fi constatată de îndată ce, prin intermediul unei publicități țintite, li se propune consumatorilor situați pe teritoriul statului membru în care această operă este protejată să dobândească proprietatea asupra originalului sau a unei copii a acestuia.

- 34 Această interpretare este conformă cu obiectivele directivei menționate, astfel cum rezultă acestea din considerentele (9)-(11), potrivit cărora armonizarea dreptului de autor trebuie să se întemeieze pe un nivel ridicat de protecție, autorii trebuie să obțină o remunerație adecvată pentru utilizarea operelor lor, iar sistemul de protecție a dreptului de autor trebuie să fie eficace și riguros (a se vedea Hotărârea Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, punctul 37).
- 35 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că permite titularului dreptului exclusiv de distribuție a unei opere protejate să se opună unei oferte de vânzare sau publicității țintite privind originalul sau o copie a acestei opere, chiar dacă nu s-ar stabili că această publicitate a condus la achiziționarea unui obiect protejat de către un cumpărător din Uniune, în măsura în care publicitatea respectivă încurajează consumatorii din statul membru în care opera menționată este protejată prin dreptul de autor să o achiziționeze.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că permite titularului dreptului exclusiv de distribuție a unei opere protejate să se opună unei oferte de vânzare sau publicității țintite privind originalul sau o copie a acestei opere, chiar dacă nu s-ar stabili că această publicitate a condus la achiziționarea unui obiect protejat de către un cumpărător din Uniune, în măsura în care publicitatea respectivă încurajează consumatorii din statul membru în care opera menționată este protejată prin dreptul de autor să o achiziționeze.

Semnături